

نکته‌هایی از معارف حسینی

اهداف سوگواری معصومین علیه السلام بر سیدالشهداء علیه السلام

پیمان صالحی^۱

می‌توان گفت که برپایی سوگواری و گریه بر سیدالشهداء علیه السلام، بزرگترین وسیله‌ای بود که امامان معصوم علیه السلام از آن برای زنده نگه‌داشتن یاد و راه امام حسین علیه السلام بهره می‌بردند؛ اما باید دید که حضرات معصومین علیه السلام با توصیه به سوگواری و گریه برای سالار شهیدان علیه السلام چه اهدافی را دنبال می‌کردند؟ برخی از مهم‌ترین اهداف امامان معصوم علیه السلام از سوگواری بر سیدالشهداء علیه السلام عبارت‌اند از:

۱. حفظ دستاوردهای نهضت عاشورا

یکی از ارزنده‌ترین آثار و برکات مجالس عزاداری و گریه بر سیدالشهداء علیه السلام، حفظ نهضت مقدّس امام حسین علیه السلام است. هر انقلابی به دو چیز نیاز دارد؛ یکی خون و دیگری پیام. امام حسین علیه السلام و یاران باوفایش خون را تقدیم کردند؛ ولی ابلاغ پیام آن با ائمه علیه السلام بود. این اشک‌ها و گریه‌ها در عزای مظلوم کربلا، فریاد مداوم، علیه ستمگران و ابلاغ پیام خون مطهر شهدا بود. اگر گریه‌های ائمه علیه السلام نبود، حادثه عاشورا از خاطره‌ها

محو می‌شد و شعاع این مشعل فروزان، فروکش می‌کرد. مجالس عزای امام حسین (ع) عامل فوق‌العاده نیرومندی است برای بیداری مردم و راه و رسمی است که حضرت آن را به پیروان خود آموخته‌اند تا ضامن تداوم و بقای اسلام باشد. اهمیت برپایی این مجالس و رمز تأکید ائمه اطهار (ع) بر حفظ آن، آنگاه روشن‌تر می‌شود که ملاحظه کنیم شیعیان دوره صدور این روایات، به شدت در انزوا به سر می‌بردند و تحت فشارهای گوناگون حکومت امویان و عباسیان چنان گرفتار بودند که قدرت انجام کوچک‌ترین فعالیت و حرکت سیاسی و اجتماعی را نداشتند و چیزی نمانده بود که به کلی منقرض شوند؛ ولی مجالس عزای امام حسین (ع) آنان را نجات داد و در پناه آن، تشکّل و انسجام تازه‌ای یافتند و به صورت قدرتی چشمگیر در صحنه جامعه اسلامی ظاهر شده و باقی ماندند؛ به همین سبب، برپایی این مجالس در روایات به عنوان «احیای امر اهل بیت علیهم السلام» تعبیر شده است. امام صادق (ع) درباره این گونه مجالس فرمودند: «إِنَّ تِلْكَ الْمَجَالِسَ أَحْبَبُهَا فَأَحْيُوا أُمْرَنَا» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۷۱: ۳۵۰). این گونه مجالس (شما) را دوست دارم، از این طریق، مکتب ما را زنده بدارید.

۲. آگاه‌شدن مردم از حقیقت دین حنیف

یکی دیگر از آثار و برکات مجالس عزاداری سیدالشهدا (ع) این است که مردم، در سایه مراسم عزاداری با حقیقت اسلام آشنا شده و بر اثر تبلیغات وسیع و گسترده‌ای که همراه با این مراسم انجام می‌گیرد، آگاهی توده مردم بیشتر و ارتباطشان با دین حنیف، محکم‌تر می‌گردد؛ زیرا قرآن و عترت، دو وزنه نفیسی هستند که هرگز از یکدیگر جدا نمی‌شوند و این آگاهی در اقامه ماتم و مراسم سوگواری عترت رسول اکرم (ص)، به‌ویژه امام حسین (ع) به آحاد مردم داده خواهد شد. برای درک این مهم، باید امام زمان را شناخت. امام حسین (ع) روزی در جمع یاران به پاخواست و درباره هدف آفرینش انسان و نقش امامت فرمود: «ای مردم! خداوند، بندگان را نیافرید، مگر برای اینکه او را بشناسند. یکی از یاران پرسید: ای فرزند رسول خدا (ص) معنای شناخت خداوند چیست؟ حضرت فرمود: شناخت خداوند به این است که مردم هر زمان، رهبر و امام خویش را

بشناسند، امامی که اطاعت او بر آنان واجب است.» (صدوق، ۱۳۸۵، ج ۱: ۹؛ مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۵: ۳۱۴).

امام حسین علیه السلام به هنگام خروج از مکه فرمودند: «رَضِيَ اللَّهُ رِضَانَا أَهْلَ الْبَيْتِ.» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۴۴: ۳۶۷) خداوند با رضایت ما اهل بیت، خشنود می‌گردد.

۳. پیوند با سیدالشهدا علیه السلام

گریه بر سیدالشهدا علیه السلام و تشکیل مجالس عزای حسینی، نه تنها اساس مکتب را حفظ می‌کند، بلکه باعث می‌گردد شیعیان با حضور در این مجالس از والاترین تربیت اسلامی برخوردار شده و در جهت حسینی شدن، رشد و پرورش یابند. گاهی قطره‌های اشک انسان، پیام‌آور هدف‌هاست. گریستن بر امام حسین علیه السلام، خوی حسینی را در انسان احیا می‌کند و خوی حسینی چنان است که نه ستم می‌کند و نه ستم می‌پذیرد. آن کسی که با شنیدن حادثه کربلا قطره اشکی از درون دل بیرون می‌فرستد، صادقانه این پیوند با اهداف والای سیدالشهدا علیه السلام را بیان می‌کند. این نوع گریه، یک عبادت است؛ عبادتی که هیچ شرط و شروطی ندارد. از عشق ناشی می‌شود و از قلب می‌جوشد؛ لذا ریا در آن راه ندارد. از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: «رسول خدا صلی الله علیه و آله به حسین بن علی علیه السلام در حالی که به طرف آن حضرت علیه السلام می‌آمد، نگاه کردند پس او را در کنار خود نشاندند و فرمودند: برای شهادت حسین علیه السلام حرارت و گرمایی در دل‌های مؤمنان است که هرگز سرد و خاموش نمی‌شود» (نوری طبرسی، ۱۴۱۱، ج ۱۰: ۳۱۸).

۴. محشور شدن با امام حسین علیه السلام

قبل از شهادت امام حسین علیه السلام، خود پیامبر صلی الله علیه و آله بهشت را بر دوست‌داران آن امام، بشارت داده بودند. حذیفه یمانی گوید: پیامبر صلی الله علیه و آله را دیدم که دست حسین بن علی علیه السلام را گرفته و می‌فرماید: «ای مردم! این حسین بن علی علیه السلام است او را بشناسید. قسم به آنکه جانم در دست اوست، او در بهشت است، دوست‌دارانش در بهشت‌اند و دوست‌داران دوست‌دارانش نیز در بهشت‌اند» (صدوق، ۱۳۶۲: ۴۷۸).

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام با برشمردن گریه بر مصایب کربلا، به عنوان یکی از راههای محشورشدن با سالار شهیدان، به ریّان بن شیبب فرمودند: «اگر خوشحال می شوی، از اینکه در درجات عالی بهشت با ما باشی، پس اندوهناک شو به اندوه ما و شادمان باش به شادی ما و بر تو باد که ولایت ما را از دست نگذاری! چرا که اگر مردی، دوستدار سنگی باشد؛ خداوند متعال در روز قیامت، او را با آن سنگ، محشور می کند» (صدوق، ۱۴۰۳، ج ۲: ۲۶۹)؛ وقتی که دوست داشتن یک سنگ، باعث محشورشدن دوستدارش با آن می گردد، در این صورت، عشق به امام حسین علیه السلام که سرور جوانان اهل بهشت است، چه نتیجه ای دارد؟!

۵. آمرزش گناهان

گریه بر سیدالشهدا علیه السلام، از بین برنده گناهان و موجب غفران الهی است. از امام صادق علیه السلام روایت شده که فرمودند: «امام حسین علیه السلام و یاران شهیدش نزد خداوند متعال به محل قتالشان و کسانی که او را زیارت می کنند می نگرند. درحالی که اسمای آنان و پدرانشان و درجات تقوای آنان و جایگاهشان را نزد خداوند متعال می داند و او در این کار داناتر از هر کدام از شما نسبت به وضعیت فرزندش است. هر که بر امام حسین علیه السلام بگرید حضرت او را می بیند و برای او طلب مغفرت می کند. از پدران گرامیش هم درخواست می کند که برای او، طلب مغفرت کنند. سپس می فرماید: اگر زایر من می دانست که خداوند چه چیزی را برای او در نظر گرفته است، خوشحالی او بسیار بیشتر از حزن و اندوهش می شد و اینکه زیارت کننده او وقتی از زیارت برمی گردد، هیچ گناهی برای او باقی نمی ماند!» (طوسی، ۱۳۸۸: ۵۵؛ حرّ عاملی، ۱۴۰۳، ج ۱۴: ۴۲۳).

امام رضا علیه السلام به ریّان بن شیبب فرمودند: «ای پسر شیبب! اگر بر حسین علیه السلام آن قدر گریه کنی که اشک هایت بر چهره ات جاری شود، خداوند همه گناهانی را که مرتکب شده ای، می آمرزد، کوچک باشد یا بزرگ، کم باشد یا زیاد» (صدوق، ۱۳۶۲: ۱۱۲). همچنین در جایی دیگر فرمودند: «گریه کنندگان باید بر کسی همچون حسین علیه السلام گریه کنند؛ زیرا گریستن بر او، گناهان بزرگ را فرو می ریزد» (ابن طاووس، ۱۴۰۹، ج ۲: ۵۴۴؛ مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۴۴: ۸۳).

۶. رهایی از هول و هراس روز قیامت

شنیدن حوادث روز قیامت، هول و هراس را بر تن هر انسان معتقدی می‌اندازد؛ اما برای رهایی از آن، همواره راه‌هایی وجود دارد که یکی از آن‌ها، گریه بر سیدالشهدا (علیه السلام) است. از حضرت رسول (صلی الله علیه و آله) روایت شده که خطاب به حضرت فاطمه (س) فرمودند: «ای فاطمه! هر چشمی فردای قیامت، گریان است غیر از چشمی که در مصیبت حسین گریه کند. صاحب آن چشم خندان است و مژده نعمت‌های بهشت به وی داده خواهد شد» (مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۴۴: ۲۹۳).

۷. وارد شدن به بهشت

از امام سجاد (علیه السلام) روایت شده که فرمودند: «هر مؤمنی که چشمانش برای کشته شدن حسین بن علی (علیه السلام) و همراهانش اشکبار شود و اشک بر صورتش جاری گردد، خداوند او را در غرفه‌های بهشتی جای می‌دهد» (صدوق، ۱۴۰۷: ۱۰۸؛ مجلسی، ۱۴۰۳، ج ۴۴: ۲۸۵؛ قندوزی، ۱۳۸۵: ۴۲۹). باز از آن حضرت، روایت مشابه دیگری نقل شده است که فرمودند: «چشمان هرکس که در مصیبت‌های ما قطره‌ای اشک بریزد، خداوند او را در بهشت جای می‌دهد.» (شوشتی، بی‌تا، ج ۵: ۵۲۳).

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی



پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی